

Transskription af filmen “Utopi”

Ordet utopi stammer fra græsk og har to betydninger: Det kan for det første betyde et ikke-sted, altså et sted som ikke findes i virkeligheden. For det andet kan ordet betyde et sted, der er bedre end den velkendte verden. Ordet utopi blev brugt første gang i 1600-tallet, hvor forfatteren Thomas More udgav bogen *Utopia*.

I bogen skildrer Thomas More et samfund, hvor mennesker lever i fred og fordragelighed med hinanden. Økonomisk, politisk og socialt er folk lige. Alle ejer lige meget – eller lige lidt. Der er fx ikke noget, der hedder privat ejendomsret i Utopia. Det betyder blandt andet, at ingen ejer de huse, de bor i. Det gør staten, for kun på den måde kan man sikre, at alle indbyggere i Utopia har et ordentligt sted at bo.

Thomas Mores Utopia findes ikke i virkeligheden, men er en beskrivelse af et samfund, som på mange måder var bedre end det samfund, Thomas More levede i. I 1600-tallets England var uligheden mellem de rige og de fattige nemlig enorm. I *Utopia* bygger han et samfund op ud fra princippet om, at alle mennesker er lige. Man siger derfor, at Thomas Mores *Utopia* er et tidligt eksempel på et socialistisk samfund - et samfund, hvor staten sørger for, at alle goder er ligeligt fordelt blandt samfundets borgere.

Utopiske fortællinger giver typisk udtryk for menneskers håb eller drømme. Thomas Mores *Utopia* kan siges at udtrykke et håb eller en drøm om mere lighed mellem mennesker. Men utopien er samtidig en kritik af det eksisterende samfund. Og endelig er utopien også kendetegnet ved, at den giver bud på, hvordan mennesker kan være med til at forandre samfundet.

Kort kan man sige om genren, at den har tre genrekendetegn:

1. Det er et sted, der ikke findes, et “ikke-sted”, eller et idealsamfund, der endnu ikke er blevet til virkelighed.
2. Utopien er et modsvar til eller en kritik af det velkendte samfund.
3. Den giver typisk udtryk for menneskers håb og drømme om forandring.

Det kan lyde som om, et utopisk samfund også er et perfekt samfund. Men sådan er det faktisk ikke. For i Thomas Mores Utopia er borgerne godt nok ligestillede, men deres tilværelse er også helt ensrettet: Alle huse er ens og alle går ens klædt. Alle borgere er tildelt en bestemt rolle og opgave i samfundet. Livet er med andre ord ensformigt og monotont.

Et samfund som i *Utopia*, der på denne måde er blevet ensrettet, kan ende med, at borgernes personlige frihed er meget begrænset. Idealet om, at alle er lige, ender måske med at betyde, at der ikke er plads til forskellighed og medbestemmelse. På en måde kan det utopiske samfund hen ad vejen komme til at ligne det dystopiske.

På trods af utopiens gode intentioner om lighed for alle, kan virkningerne af den nye samfundsorden koste på andre parametre.

(fortsættes på næste side)

Transskription af filmen "Utopi"

I løbet af 1800-tallet udviklede der sig en ny ideologi, kommunismen, som også kan kaldes en politisk utopi. Kommunismen ønskede en ligelig fordeling af goder mellem borgerne. Denne styreform er flere steder i verden forsøgt udført, bl.a. i Tyskland, Rusland og på Cuba. Østtyskland (DDR) var kommunistisk fra 1949 til 1990. Her sørgede staten blandt andet for, at alle kunne få et arbejde og et sted at bo.

Men bagsiden var, at folk blev dårligt betalt, og der var desuden mangel på mad og mange andre dagligdagsvarer. Derfor var mange borgere utilfredse. Som borger i DDR var det meget svært at rejse ud af landet. Man kunne kun rejse på ferie til andre kommunistiske lande men ikke til vestlige lande som fx England eller Danmark. Mange østtyskere ønskede sig ikke blot at komme på ferie, men at flytte til et andet land. Staten udviklede sig hen ad vejen til et diktatorisk styre, der førte stærk kontrol og overvågning med borgerne, og det skabte en følelse af ufrihed.

I Kenneth Bøgh Andersens dystopiske roman, *De Hvide Mænd*, fortælles det, at ressourceknaphed og overbefolkning overbelastede samfundet og at man derfor indførte en samfundsorden, der skulle sikre, at samfundet kunne bestå. Men det havde en pris. Man måtte skære noget fra - sortere, det væk, der tærede på ressourcerne - det, der var en belastning for samfundet. Man begyndte at se efter, hvem der bedst kunne bidrage til samfundet. Hvem der var bedst egnet.

Intentionen var måske til at begynde med at bevare og opretholde samfundet. Den er jo i og for sig god, men i *De Hvide Mænd* ender det med at koste samfundet al medmenneskelighed. Og det er en høj pris.

I daglig tale bruges ordet utopi i dag mest om idéer eller ønsker, man mener slet ikke kan lade sig gøre. Det kan være påstande eller politiske statements, som andre mener, er useriøse eller naive. "Det er utopisk at tro..." er en vending man bruger, når man vil udtrykke sig nedladende om en holdning, man selv mener er helt urealistisk.

Tidligere var det utopierne, drømmene om en bedre verden, der fyldte mest på boghylderne. I dag er det den dystopiske genre, selvom den er forholdsvis ny. Hvorfor mon det er sådan? Er de manglende utopier udtryk for, at vi som mennesker glemmer at drømme og håbe på, at verden kan forandre sig til det bedre? Og er vi blevet handlingslammede? Hvilke utopier skal give os håbet for en bedre fremtid, når hverken litteratur, film eller computerspil gør det? Er det politikerne? Borgerne? Skoleeleverne?

